

תוכן עניינים:

1. מבוא.....1-3.
2. אנדרוגיניות.....4-5.
3. פרק שלישי – אנדרוגיניות ותיאטרון הקבוקי.....6-12.
תיאטרון הקבוקי.....6-7.
דיון בביטויי מודל האנדרוגיניות בתיאטרון הקבוקי.....8-12.
4. פרק רביעי – אנדרוגיניות והמנגה היפנית.....13-19.
מנגה יפנית.....13-14.
דיון בביטויי מודל האנדרוגיניות במנגה היפנית.....15-19.
5. סיכום ומסקנות.....20-21.
6. ביבליוגרפיה.....22-23.

1. מבוא:

למין הביולוגי יש תפיסה כמי שקובע את המעמד החברתי של האדם. לכל מין יש תפקיד חברתי המותאם בשבילו ולמעשה מגדיר אותו. ההתייחסות למגדר כבעל הקשר לתפקיד החברתי, מביא לכך שבפועל ניתן לתת למין או מגדר התייחסות שתקבע על פי התפיסה העצמית של אותו אדם (Dohi, Yamada, Asada, 2001, pp.83). חוקרות פמיניסטיות טוענות כי כאשר מגדירים מישהי כאישה, למשל, היא לא נולדת ככה אלא הופכת לכזאת. יחד עם זאת קיים מצב של ביניים. מצב בו האדם לא מוגדר כגבר וגם לא כאישה (Butler, 1990, p.173). מצב הביניים הזה הוא המראה האנדרוגיני, דמות שהיא אינה גבר ואינה אישה אלא יש לה תכונות משני המינים. אנדרוגינית נעוצה חזק בתרבות היפנית ויש לה שורשים ארוכים בהיסטוריה ביפן.

מלבד האנדרוגיניות, בתרבות היפנית ניתן היה לראות מודל נוסף שהיה חלק מעיצוב התרבות, מודל ה-SALARY MAN. במנגה היפנית ניתן לראות למשל ביטוי למודל זה. אחד מהסיפורי המנגה, מתאר את דמותו של ה-SALARYMAN. זוהי קבוצה של העובדים ביפן שנתונה תחת לחץ מתמשך מבחינת מקום העבודה שלהם, בשל הגלובליזציה והשינויים שמתרחשים במקומות העבודה. סוג המנגה הזה מתאר חלק נוסף בתרבות היפנית. הוא מציג את נקודות החוזק והחולשה ויחד עם זה את הגבורה והטרגדיה של הפקידים ומנהלי הביניים היפנים.

עלילות המנגה הללו מתארות את אותו אדם הלבוש בחליפה ומתמודד עם אתגרים של שינויים בעבודתו. המנגה הזו שאבה את סיפוריה מהמציאות היומיומית ביפן של אותה תקופה של שנות ה-80. הביקורת שמציגה המנגה הזו היא על התאגידים על דמות ה-SALARYMAN עצמו. היא משקפת את הלך הרוח בתרבות היפנית, את העמימות בין שתי רצונות סותרים, מצד אחד הרצון לשמר את היציבות והשלמות התרבותי של הניהול הארגוני היפני ומן הצד השני, הרצון להביא לרפורמות מהותיות במערכת הזו. ישנה טענה שאומרת כי המנגה הזו היא בעצם השתקפות של רגשות הטראומה שחווים ה salaryman במהלך עבודתם, שלרוב היא נגרמת בהקשר של הגלובליזציה, כלכלה ואמריקניזציה. המנגה הזו גם מתארת בנוסף את הכוח והחוסן שיש דווקא לארגונים היפנים המקומיים.

בסיפורי המנגה הזו ישנה ביקורת מסוימת על המצב אבל היא אינה מציעה דרך של הטמנת הראש בחול אלא להפך, היא מתארת ומציעה אסטרטגיות שיאפשרו לשמור על תרבות קוהרנטית וזהות עצמית גברית בתוך מקום עבודה גלובלי (Matanle, McCann & Ashmore, 2008, p.4). אחת מהדמויות הבולטות בעלילות המנגה מסוג זה הוא הדמות של יגימה קינטרו, מנהיג רוכבי האופנועים שנאבק עבור ה-SALARYMAN, אותם עובדי משרדים שמתוארים לבושים בחליפות אפורות ונלחמים בשינויים שבמקום העבודה שלהם (Matanle et al, 2008, p.15). קינטרו מייצג את הנוער האבוד של 1990 שנלחם במודל ה-SALARYMAN ובתאגידים שיצרו אותו. עובד שנשען על מקום עבודתו ומפחד ממשברים (Matanle et al, 2008, p.17). סיפורי המנגה נכתבו בצורה של ביקורת מסוימת ונועדו על מנת לנגן על הרגשות הכואבים של היפנים והם מציעים דרכים לשינוי המצב הקיים ומראים מה היה קורה אילו הוא

היה משתנה. יש להם ביקורת על הדמות של הSALARYMAN ועל התאגידים היפנים שנתונים לחסדי הגלובליזציה ולא מנסים להביא לשינוי המצב (Matanle et al, 2008, p.19-20).

מודל האנדרוגיניות אם כן, הוא מודל נוסף שיש לו השפעה על התרבות היפנית. הפעם הראשונה בה ניתן לראות את המראה האנדרוגיני בחברה היפנית ובעצם בתרבות היפנית, היא בתיאטרון הקאבוקי, תיאטרון יפני מסורתי שמוכר בשל ההופעות הייחודיות של שחקניו שעטו על עצמם מראה אנדרוגיני (Birk, 2006, pp.3-4). היו אלו שחקני ה"אונאגטה" שעטו על עצמם מראה נשי. בשל התקנות המחמירות של הממשלה היפנית שהתנגדה להופעות של תיאטרון הקבוקי, נאסרה הופעה של נשים על הבמות וזה הוביל לכך שגברים מילאו את תפקידי הנשים בתיאטרון. המחזות הפופולריים שהציגו נערים יפים שהיו לבושים בבגדי נשים וחבשו על ראשם פאות זכו להתעניינות רבה בקרב הקהל והובילו לכך שלתיאטרון הייתה השפעה רבה על התרבות היפנית (Birk, 2006, pp. 13-15).

מקום נוסף שסייע לחברה היפנית לקבל על עצמה את המראה האנדרוגיני הוא המנגה. המנגה היפנית, כמו התיאטרון ואף יותר, זכתה לפופולריות בקרב הקהל היפני. העלילות בה נכתבו בעיקר כביקורת של המחברים וכניסיון לתת לקוראים מקום לבריחה. מנגה קיימת עוד משחר ההיסטוריה ביפן וניתן לראות כבר במקדשים ציורים שצוירו על גבי קרשים. המנגה, הקומיקס היפני הוא חלק חשוב בתרבות ביפן. הוא פופולרי מאוד וגם בשלב בתקופה שבה הייתה ירידה במכירות הנייר, זה לא הוביל לשינוי בפופולריות. המנגה משמש כדרך לתאר את חיי התרבות היפנים ואפשרות להעביר ביקורת על מה שקורה, בצורה שהיא מקובלת על כולם. כמדיום שהוא גם חזותי וגם ספרותי, יש למנגה היסטוריה ארוכה בחברה היפנית והוא מוטמע עמוק בתוך אורח החיים היפני. עלילות המנגה ומחבריהם אף היו במרכז של סכסוכים פוליטיים (McCann & Ashmore, 2008, pp.6-7). הגיבור במנגה יוצג תמיד באור חיובי ואהוד, כי הוא מסמל מבחינת המחבר את מה שטוב בחברה. לעומת זאת, לאורך הסיפור הגיבור יראה כמי שנלחם בדברים שלא טובים בחברה, שלמחבר ישנה ביקורת עליהם (Matanle et al, 2008, p.1).

שאלת המחקר:

עבודה זו בוחנת את שאלת המחקר **כיצד בא לידי ביטוי מודל האנדרוגיניות היפני במדיות העכשוויות ביפן וכיצד המדיות סייעו ומסייעות בהתפשטות המודל בתרבות היפנית?**

מטרת המחקר:

עבודתי תתמקד בבחינת מדיות מובילות בתרבות היפנית כמו תיאטרון הקבוקי היפני וכן המנגה היפנית שלשניהם יש חלק חשוב בתרבות ובמסורת היפנית. כמו כן העבודה תעסוק בביטוי של מודל האנדרוגיניות בתיאטרון ובמנגה וכיצד אלו סייעו להתפתחות האנדרוגיניות ולהטמעתה בתוך התרבות היפנית.